

Scenario's uitwerking beleid mestverwerking

Verordening ruimte 2014

Binnen de Agenda van Brabant werkt Brabant aan de Transitie van Stad en Platteland. Agrofood speelt daarin een cruciale rol. Binnen de Agrofood is de veehouderij sterk beeldbepalend: enerzijds is de veehouderij samen met toeleveranciers en afnemers een sterke economische factor en anderzijds veroorzaakt de veehouderij in zijn huidige vorm tal van maatschappelijke problemen (overlast, gezondheidsrisico's, minder biodiversiteit). Deze spanning dient te worden weggenomen. Daartoe hebben alle bij de veehouderij betrokken partijen in februari 2013 in het Brabantberaad afspraken gemaakt. Provinciale Staten hebben naar aanleiding hiervan in maart 2013 de koers naar een zorgvuldige veehouderij 2020 vastgelegd. De acties hieruit zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood (UBA). Mestverwerking maakt onderdeel uit van de transitie.

Vooraf

De definities van mestbewerking en mestverwerking die vanuit het verleden en in de ontwerp Vr 2014 worden gehanteerd leiden in toenemende mate tot verwarring. Om deze reden lijkt aansluiting bij de definitie van mest**ver**werken in de Meststoffenwet logisch. Dit is wel een lastig punt omdat de definitie in deze wet is gericht op het te bereiken eindresultaat¹ en niet op de activiteit die plaatsvindt. Bij RO en vergunningverlening ligt de nadruk juist op de activiteit. Het voorstel is om daarom in de Vr alleen nog te spreken over mest**be**werken. Dit omvat dan alle activiteiten rondom mest, behoudens opslag en roeren van mest. In deze notitie wordt daarom de term mest**be**werking gehanteerd.

Eerst worden drie mogelijke scenario's van mestbewerking geschetst en wordt een voorkeursscenario voorgesteld. Vervolgens wordt nog stilgestaan bij enkele gerelateerde thema's die in de inspraak op de ontwerp Vr 2014 regelmatig zijn genoemd.

A. Mogelijke scenario's beleid mestbewerking

Omwille van de duidelijkheid wordt hier met mestbewerking geen vergisting bedoeld. Dit is als apart punt opgenomen.

Mogelijke scenario's

1. Mestbewerking alleen op bedrijventerreinen en verder alleen op het eigen bedrijf.

In het buitengebied alleen mestbewerking van het ter plaatse gevestigde bedrijf. Overige bewerking vindt plaats op bedrijventerreinen. Deze optie komt (grotendeels) overeen met het bestaande beleid (Vr 2012).

¹ Onder mest**ver**werken verstaat de Meststoffenwet:

- a. het zodanig bewerken van dierlijke meststoffen dat het eindproduct niet langer is aan te merken als dierlijke meststoffen, of
- b. het exporteren van dierlijke meststoffen.

2. **Mestbewerking op bedrijventerreinen, een beperkt aantal geschikte locaties in landelijk gebied en op eigen bedrijf.** Meer kans op overaanbod en daarom toezicht vanuit de provincie. Bewerking op grotere schaal dan 1,5 ha, incl. dikke fractie, vindt plaats op bedrijventerreinen. Bij dit scenario is ook nog steeds bewerking van eigen mest op het bedrijf mogelijk (dat valt immers onder de noemer tot 1,5 ha). Dit scenario komt overeen met de ontwerp Vr2014.
3. **Alleen grootschalige bewerking op enkele locaties toestaan, kleinschalige bewerking zoveel mogelijk tegengaan.** Op geschikte locaties, waarop sturing door provincie nodig is, wordt mestbewerking zonder bovengrens (qua capaciteit of maximale omvang van 1,5 ha) toegestaan. Hierbij kan als variant ingezet worden om een ondergrens op te nemen of niet. Door een ondergrens op te nemen (bijv. vanaf 100.000 ton of hoger) wordt provinciale sturing sterker en bewerking op eigen bedrijf moeilijker/uitgesloten.

Overwegingen/kanttekeningen

1. Sturing op overaanbod mest is en blijft lastig, waarbij in principe scenario 3 de beste mogelijkheden biedt. Overige sturingsmogelijkheden verschillen weinig.
2. Scenario 3 geeft de meeste sturingsmogelijkheden; de vraag is echter of er voldoende initiatiefnemers zijn voor dergelijke projecten of dat het beleid daarmee meer buitenlandse bedrijven (of mest) aantrekt.
3. Scenario 3 en 1 (in iets mindere mate) leiden tot minder en grotere initiatieven.
4. Borging van alleen Brabantse mest verschilt weinig tussen de scenario's.
5. Scenario 2 doet het meest recht aan bij de provincie bekende initiatieven van veehouderijen, samenwerkingsverbanden en loonwerkers in de praktijk. Deze zijn divers qua spreiding en grootte.
6. Op kleine installaties < 25.000 ton is geen regie mogelijk. Als dit alleen betrekking heeft op verwerking van eigen mest en dus beperkt in aantal blijft, is het de vraag of dat bezwaarlijk is. Verwachting is dat dit niet vaak zal gebeuren omdat het te duur is en moeilijker aan de eisen vanuit wetgeving kan voldoen.
7. Grootschalige initiatieven gaan vaak verder in feitelijke verwaarding.
8. Scenario 2 leidt mogelijk tot minder, maar zeker tot kortere transportafstanden.
9. Bij scenario 3 is verwerking eigen mest niet meer mogelijk. Daarnaast remt dit huidige initiatieven.
10. Nu al lastig om op bedrijventerrein initiatieven gerealiseerd te krijgen:
maatschappelijke weerstand, soms te lage milieucategorie, hogere grondkosten voor de initiatiefnemers.

Conclusie/voorstel

Gelet op de urgentie is het positief dat diverse partijen aan de slag willen met mestbewerking. Vanuit provinciaal belang en de doelen die de provincie zich stelt, ligt een actieve rol bij de locatieafweging voor grotere initiatieven in de rede.

Alles afwegend wordt een voorkeur uitgesproken voor scenario 2.

Motivatie:

- sluit aan bij de huidige initiatieven in de praktijk
- sturing op goede locaties is mogelijk

- weliswaar doordat kleinere installaties mogelijk zijn minder sturingsmogelijkheden, maar de vraag is of dit erg bezwaarlijk is
- komt overeen met de ontwerp-Vr 2014.

B. Loonwerkbedrijven

Overwegingen

- Diverse aanvragen komen van loonwerkers.
- In (vrijwel) alle gevallen betreft het bedrijven die al in de mesthandel/transport zitten en mestsilo's op de locatie hebben, dus waar de impact van verwerking t.o.v. de huidige situatie beperkt is.
- Niet iedere locatie is geschikt. Daarom niet algemeen toestaan.
- Ontwerp Vr2014 maakt op geschikte locaties mestbewerking ten behoeve van derden, ook op loonbedrijven, mogelijk.

Conclusie/voorstel

Vanuit ruimtelijke optiek is de ontwikkeling van mestbewerkingsactiviteiten op loonwerkbedrijven, mits vanuit ruimtelijke optiek goed gelegen, een reële optie. Betrokkenheid vanuit de provincie op de locatiekeuze is nodig.

C. Containers?

Overwegingen

- Meestal worden min of meer dezelfde technieken (scheiding, ultrafiltratie en omgekeerde osmose) toegepast als in de grotere initiatieven, alleen op kleinere schaal. De vraag daarbij is wel of in alle gevallen voldaan kan worden aan de vereisten van de mestwetgeving of aan de voorwaarden voor lozing van het restwater. De verwachting is nu niet dat dit een grote vlucht gaat nemen.
- De praktijksystemen hebben bij 24 uren-toepassing in het algemeen een capaciteit van maximaal 25.000 ton per jaar.
- Ruimtelijke impact van dit systeem is beperkt: 2-3 containers maximaal.
- Ontwerp Vr 2014 biedt ieder agrarisch bedrijf de mogelijkheid om de ter plaatse geproduceerde mest te verwerken
- Regie van de provincie op eigen mestbewerking is moeilijk/niet te realiseren.

Conclusie/voorstel

Eerder is door de Statencommissie aangegeven dat zij de keuze voor mestverwerking op de eigen locatie willen handhaven. Provinciale regie daarop is vrijwel niet mogelijk. Verwacht wordt echter dat in geval de mestbewerking beperkt blijft tot eigen mest, deze vorm van mestbewerking geen grote vlucht zal nemen.

D. (Co-)vergisting en dikke fractie

Overwegingen

- Vele bestaande vergisters draaien met verlies. Belangrijke oorzaak is de opzet van de ‘oude’ subsidieregeling (MEP) en de sindsdien gestegen prijzen voor co-producten.
- Op bedrijfsniveau is (uitgaande van ter plaatse geproduceerde mest) vergisting in zijn algemeenheid niet rendabel. De zogenaamde monovergisting op bedrijfsniveau is momenteel nog te duur.
- Een goede businesscase voor vergisting is nog steeds mogelijk, wel mede op basis van de SDE+ subsidie.
- Schaalgrootte zal toenemen ook bij bestaande vergisters.
- ‘Vergisting niet even erbij doen’, maar professionele operators zijn noodzakelijk.
- Provincie in toenemende mate bevoegd gezag voor de vergunningverlening.
- Praktijk zal mede door de mestwetgeving in toenemende mate het digestaat verder gaan bewerken, waarbij vergisting dus een onderdeel vormt van het totale verwerkingsproces.
- Grootschalige industriële verwerking van dikke fractie hoort thuis op bedrijventerreinen.
- Ontwerp-Vr2014 stelt: geen aanvoer van dikke fractie bij mestverwerkers in het buitengebied.
- De dikke fractie is een goede koolstofbron voor de vergisting.

Conclusie/voorstel

(Co-)vergisting zal in toenemende mate als activiteit niet meer op zichzelf staan, maar een onderdeel zijn van het proces van mestbewerking. Dit zal mede vanuit de Meststoffenwet aangestuurd worden. De mogelijkheden van vergisting zijn gekoppeld aan de keuze van bovenstaande scenario's, maar in principe mogelijk in alle scenario's. In de Vr2012 is vergisting een aparte categorie, die mogelijk is tot 1,5 hectare, behoudens in de groen-blauwe mantel; zowel met eigen mest als mest van derden. Omdat vergisting en bewerking van het digestaat op dezelfde locatie steeds meer usance worden, is in de ontwerp Vr2014 vergisting onder de noemer van mestbewerking gebracht. Het voorstel is om dit zo te houden. In de Energieagenda is biomassavergisting één van de duurzame energieopties. Vooralsnog geldt dit ook voor het Energiefonds. Daar is ook de kanttekening bij gemaakt dat mesttransitie (lees verwerking van het digestaat) daar onderdeel van uitmaakt. In ieder geval ‘dwingt’ de Meststoffenwet vergisters min of meer tot het exportklaar maken van het digestaat. Om genoemde redenen lijkt de noodzaak om een verdere verwerking van het digestaat voor te schrijven niet nodig.

Grootschalige industriële verwerking van dikke fractie niet thuishoort in het buitengebied. Deze conclusie heeft geleid tot de regel in de ontwerp-Vr: geen aanvoer van dikke fractie bij mestverwerkers in het buitengebied. Gelet op de doelstelling (geen grootschalige industriële verwerking van dikke fractie in het buitengebied) en het feit dat vergisters in het buitengebied nu geen dikke fractie mogen aanvoeren voor de vergisting wordt voorgesteld om de regel aan te passen.

Voorstel: aanvoer van dikke fractie in het buitengebied niet toestaan tenzij voor vergistingsdoeleinden.